Ը. ՏԱՐԻ

ՇԱԲԱԹ 28 ՄԱՅԻՍ 1905

ԹԻՒ 717

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար տարեկան 12 ֆր. վեցամսեայ 6 »

Արտասահմանի համար տարեկան 15 » վեցամսեայ 8 »

Ամերիկայի համար տարեկան 3 տլր. վեցամսեայ 1.50 »

Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսին համար 20 սանթիմ և երկրին անլցի անգամներու համար 20 0/0 զեղջ կըլլայ:

—o—

Վառնայի համար ձեռքի 10 սանթիմ

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Отговорникъ СТЕПАНЪ КАНАРЯНЪ

Նամակ եւ դրամ ղրկել խմբագրութեան հասցէին

Редакция на вѣстникъ „Шаржумъ" Варна

Redaction du journal „Charjoum" (Bulgarie) Varna

Պուլկարիոյ համար ձեռքի 15 ՍԱՆԹԻՄ

Արտասահմանի համար ձեռքի 20 ՍԱՆԹԻՄ

—o

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ»

ՌՈՒՍՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Ռուսիոյ զաւակների մէջ պակաս չեն այն բարձր տիպերը, որոնք քաջութիւնը ունեն բացայայտօրէն հայերին պաշտպանել ռուս կառավարութեան բարձր պաշտօնեաների ոտնձգութիւնների և յետադէմ, չովէն մամուլի յարձակումների դէմ, նոյնիսկ իրենց վտանգի ենթարկելով. Դրանց ամենաբեղեղն և յայտնի ներկայացուցիչը վերջերս հանդիսացաւ Բաքուի նախկին քաղաքապետ պարոն Նովիկով, որը իշխան Նակաշիձէի մասին հրատարակած մեղադրականով, արտասահմանում ամենից առաջ «Շարժում»ի ընթերցողները կարդացին, բացարձակ ցոյց տւեց իր զզւանքը դէպի ռուս կառավարութեան բռնած սիստէմը հայերիս հանդէպ.

Այսօր աւելորդ չենք համարում մեր ընթերցողներին յայտնել որ նոյն այդ կորովի քաղաքացին քիչ է մնացել Պետերբուրգում ձերբակալվի իր հակակառավարական հրապարակային մի ճառի համար.

Մայիս 24ին Պետերբուրգից հեռագրում են հետեւեալը.

«Պավլովսկի կոնցերտեան սրահում գիշերը հաւաքուած էին մօտ հինգ հազար հոգի, մի ցոյց եղաւ Կորէայի նեղուցի մէջ տեղի ունեցած ռուսական պարտութեան առթիւ. Հասարակութիւնը նւագախմբից պահանջում է նւագել թաղման քայլերգ. Մի քանի ճառեր արտասանվեցին այդ առթիւ. Բաքուի նախկին քաղաքապետ Նովիկով խօսեց պատերազմի դադարման անհրաժեշտութեան մասին. Ոստիկանութիւնը սրահ լցվեց և ուզեց ձերբակալել Նովիկովին. Ընդհարում տեղի ունեցաւ, ոստիկանութիւնը սրեր հանեց, հասարակութիւնը պաշտպանվում էր գաւազաններով և աթոռներով. քառորդ ժամի չափ սրահում մեծ անկարգութիւն էր տիրում. վերջապէս հասարակութիւնը դուրս մղվեց դէպի պարտէզը ուր դիմաւորվեց հրացանակիրների մի վաշտից. Ճառերը սարսափահար եղած կրկին սրահ մտան ու այն տեղից դուրս գալով կայարանը նստեցին այդ միջոցին պատրաստ վագոնները քաղաք մեկնելու. Կայարանում կրկին մի քանի ճառեր արտասանվեցան.

Թէ ոստիկաների և թէ հասարակութեան միջից մի քանի վիրաւորեալներ կան.

Հեռագրում որոշ չէ թէ վերջ ի վերջոյ Նովիկով ձերբակալվել է թէ ո՛չ. բայց ըստ երեւոյթին ռուս կառավարութիւնը այլեւս որոշած է Նովիկովի օձիքից բռնել, որում անշուշտ պակաս դեր չէ խաղում և նրա բռնած դիրքը Բաքուի կոտորածների առթիւ.

Բոլոր սրտով մաղթենք որ Նովիկով չընկնի ռուս կառավարութեան ճանկը, որովհետեւ ներկայումս ռուս ժողովուրդը այդպիսի յանդուգն, ազնիւ և գիրքով ու ժողովրդականութիւն վայելող զաւակների պէտքը շատ ունի.

* * *

«Նովոյէ Վրէմիա» թերթը մի յօդուածով յայտարարում է որ հայ եկեղեցիների գրաւված հարստութիւնը երեւակայվածի չափ մեծ չէ եղել, ու նրանից երբէք չէ ծախսվել պետութեան հակառակ գործերի վրա, ինչպէս հաւատացնում էին ու պահանջում է որ կալւածները ետ դարձվեն.

Ի հարկէ «Նովոյէ Վրէմիա»ի խմբագրութիւնը Ալէքսանդր Նովիկովի նման մարդկանցից չէ կազմված ու այդ յայտարարութիւնը չէ լինում նոյն ազնիւ թեւ լադրութեամբ, որով սովոր են ղեկավարվել Նովիկովները. այնու ամենայնիւ միխիթարական է, թէեւ ռուսական ներկայ տագնապի ճնշման տակ ժայթքված, որ «Նովոյէ Վրէմիայի» պէս հայատեաց և հայահալած թերթերն իսկ կամաց կամաց խոստովանում են որ ռուս կառավարութեան արածը հայերի հանդէպ կատարեալ և ոչ մի կերպով արդարանալի աւազակութիւն է. Նրանի թէ այդ կիսապաշտօնական համարված թերթի յայտարարութիւնը ճիշտ լինէր և ռուս կառավարութիւնը մի քայլ անէր առ կերպարանք ստացած անտագոնիզմը պաշտօնապէս մի քիչ մեղմացնելու.

* * *

Թիֆլիսից Պետերբուրգ հաղորդում են հետեւեալը «Թաթարական զինված հրոսախմբերը դիմադրութեան չը հանդիպելով եւ անպատիժ մնալով շարունակում են աւերել հայ անպաշտպան գիւղերը. Թաթարները խորտակում են եկեղեցիները, որբապղծում են քրիստոնէական սրբութիւնները. Մի քանի գիւղերում հայերին սարսափելի տանջանքների ենթարկելով ստիպել են մահմեդականութիւն ընդունել. Շարժումը սպառնում է տարածվել ամբողջ Անդրկովկասում. Լուր է է պտտում որ Պարսկական 10000 թաթարներ պատրաստվում են առաջ անհման անցնիլ մի քանի գաւառների հայ գիւղերը աւերելու համար.

Հեռագիրը շատ որոշ է. Անդրկովկասը վերածվում է տաճկաստանի և Կովկասի հայութիւնը բացարձակօրէն ներկայանում է այնպէս ինչպէս տաճկահայն էր Սեբրում եւ դաւանափոխութիւն բռնի կովկասահայի հանդէպ գործադրվում են նոյնքան անպատիժ, ինչպէս եւ Տաճկաստանում, ու մէկ միլիոն ու կէս հայութիւնը իր զոհված ինտէլիգէնցիայով, յեղափոխական տարրով, զէնքի սիրահարներով չէ կարողանում ոտքի տալ ամէն բան ու հարիւրներով, հազարներով սլանալ դէպի վտանգված վայրերը իր կոտորվող եղբայրներին, քոյրերին պաշտպանելու. Ամօթ եւ հազար ամօթ. Սա ապացուցում է որ Կովկասում ոչ միայն պատմական ոգին չէ թագաւորում, այլ ինքնապաշտպանութեան տարրական գգացումն իսկ մեռած է ու աւելի չնչին է քան Տարօնում եւ Վասպուրականում. Կովկասցուն կոտորում են՝ ճարտասաններ ճռճռան յեղափոխականներ. գա էլ հեռու անծանօթ Սասունը, Վանը Ակն ու Արաբկիրը չեն... ո՞նչ էք կանգնել... Կեանքը սուղ է հը. Ամօթ եւ հազար ամօթ ձեզ. Դուք համբերատարութիւն, հայութիւն գիտէք վրտանգի պարագային, իսկ հանգիստ րոպէներում միայն և միայն յեղափոխական ճառեր արտասանել.

ՎԱՐԴՕ

ԹԷ ԻՆՉՈ՞Ւ ՃԱՊՈՆԱՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՑԱՂԹԵՆ

—○○—

Կորէայի նեղուցին մէջ Թօկօյին տարած յաղթանակը այնքան մեծ է որ կը գերազանցէ ճապոնացիներու յաղթութիւնը ալ ոսողներու երեւակայածը, գուցէ եւ դեղին մեծ ամիրալին երեւակայածը: Ռուսները ոչ միայն պարտուած են, այլ եւ ջախջախուած, անոնց խոշոր նաւատորմիղին մնացորդները ոչ մէկ նշանակութիւն չեն կրնար ունենալ ծովու մէջ:

Դեղին եւ ճապոնական ծովերը վերջնականապէս ինկան ճապոնական տիրապետութեան տակ. եւ այսուհետեւ ռուսները բոլորովին վտանգաւոր չեն:

Ճապոնացիները ծովուն աէրը ըլլալէ վերջը, կարելի՞ է սպասել որ Ռուսիա պիտի կարենայ իր բաղդը փոխել ցամաքային պատերազմով: Նոյնիսկ այս պարագային ամեն ինչ կը ցուցնէ որ ճապոնական յաղթութիւնները չը պիտի ջնջուին: Ամենամեծ դժուարութիւնները, որոնց յաղթահարելով ճապոնացիք պիտի հասնէին Մուքտէն՝ եւ յետոյ Թելին վերացած են, այն ամէնը ինչ որ անկարելի կը համարուէր, մանաւանդ Բօրթ Արթուրի գրաւումը յարձակումով, որը անառիկ էր ռուսներու կարծիքով, ճապոնացիներու կողմէն կատարուեցան ֆանթաստիք կորովով մը: Մնացած ընելիքնին ալ դժուար է, բայց անկասկածօրէն աւելի դիւրին քան նախորդ շրջանինը:

Միայն Ռօժտէնվէնսկին, եթէ յաջողէր ծովին տիրանալ պիտի կարենար պատերազմին ճակատագիրը փո-

խել, բայց անոր պարտութենէն վերջը ցամաքի վրայ եւս անկարելի պիտի ըլլայ ճարոնացիներէն յաղթութիւն խլել։

Այսպէսով այս ժողովուրդը, որ հազիւ քանի մը տարուան մէջ ձեռք բերած է եւրոպական քաղաքակրթութեան միջոցները, իբր հրամայող, տէր, կը մտնէ աշխարհի պատմութեան մեծ ճամբուն մէջ։ Ան ներս կը մտնայ իբրեւ առաջնակարգ ոյժ իր խելքով, զէնքով, շնորհիւ նիւթական և բարոյական ուժի։

Չինական պատերազմը երեւան հանեց վերածնած ճարոնի արտակարգ յատկութիւնները. բայց այն ատեն դեռ կարելի չէր ճշդիւ գնահատել անոր կորովը եւ արժանիքները։ Չինը շատ կը տարբերի եւրոպական քաղաքակրթուած երկիրներէն. որպէս զի կարելի ըլլայ իբր չափ ծառայել ճարոնական ուժին եւ կարողութեան։

Միանգամայն կարելի էր ենթադրել որ Ճարոնիան յաղթեց. որովհետեւ չինացիներէն աւելի կատարեալ զէնքեր ունէր եւ աւելի ճարպիկ էր։ Բայց անյայտ էր թէ ինչ կրնայ պատահիլ Ճարոնի հետ, եթէ ան ընդհարուէր Եւրոպական կամ նիւթական եւ բարոյական ուժերով օժտուած պետութեան մը հետ։

Այդ անյայտ էր, բայց օրը գալուն պէս ճարոնացիք գերազանց փաստեր տուին, որ իրենք արեւմտեան քաղաքակրթեալ ժողովուրդներէն աւելի լաւ յատկութիւններ ունին։

Ռուսները յամառ, համբերող, քաջ եւ յանդուգն են եւ արեւելեան ֆաթալիզմ ունին. ըմբռնող եւ անվախ են պատերազմի մէջ եւ մեծ գաղափար ունին զինուորական պատւի մասին. Այնու ամենայնիւ այս բոլոր յատկութիւնները յաղթահարուեցան ճարոնացիներու կողմէն, որոնք ունին քաջութիւն ինքնապաշտպանումի եւ յարձակման միջոցին, անձնազոհութիւն, հաւատք եւ հաշիւ, հպարտութիւն եւ կամք։

Ճարոնիան աչքի կը զարնէ ոչ այնքան իր այն յատկութիւններով որոնք ընդհանուր են քաղաքակրթեալ ժողովուրդներուն, այլ անոնցմով որմէ զուրկ է ուրիշ ժողովուրդ մը։ Տաս տարուան լռիկ մնջիկ պատրաստութիւնը պատերազմի համար համբերութեամբ եւ խելացիօրէն նկատելու արժանի բայց զարմանալի չէ։ Զարմացումը կսկսուի այն տեղէն երբ ճարոնացիի բարոյական յատկութիւնները գործի կսկսին. այսինքն այն մասին որը տունը միացած է, իրօք կը յուզուի, սակայն մամուլի մէջ եւ հրապարակներու վրայ անհանգիստ չէ։ Որը թշնամութիւն չի զգար դէպի թշնամին, բայց գերազանցօրէն բարձր է իր սիրով եւ դէպի ինքը ունեցած հաւատքին մէջ։ Որը կը ներկայանայ ամեն բան հասկցող եւ նեղող ժողովուրդ մը կըմբռնէ իր բացառութիւնը եւ դայն չի արհամարհեր նոյնիսկ հսկայական յաղթութիւններէ վերջը։

Կը տեսնուի որ այս ժողովուրդը բաղկացած է փիլիսոփաներէ, որոնք ամեն ինչ կը հասկնան կը լսեն կամ կը խօսին այնչափ, որչափ որ պէտք է եւ գիտեն սպասել ու յուսալ։

Իսկ այն ճարոնացիները որոնք կը կռուին, Եւրոպիոյ մէջ քաջութիւնը ի ցոյց կը դրուի։ Ճարոնացիները այդպիսի բան մը չունին, անոնք փայլելու տենչ չունին, բայց կը սիրեն արժէք մը ունենալ, աննման համեստ են ոչ միայն պարտականութիւնը կատարած ատեն, այլ եւ իրենց պարտականութենէ դուրս գործերու մէջ, ուր կը պահանջուի կեանքի զոհ։ Ոչ մէկ զօրաբանակի մէջ չեն հանդիպիր այնչափ դէմքեր որոնք կամովին մահը յանձն կառնեն եւ անծանօթ կը մնան, միակ ցանկութեամբ կատարել գործ մը որ ամենուն համար օգտակար է։ Հերոսները ճարոնացւոց մէջ հազուագիւտ չեն, այլ տասնեակներ, հարիւրներ եւ հազարներ։ Կարելի է ըսել որ ամբողջ ժողովուրդը կազմուած է քաջ կտրիճներէ, որոնք կը կռուին մինչեւ վերջը համոզուած ըլլալով թէ իրենց մահը անհրաժեշտ է՝ Արեւածագի կղզիներուն վրան ըսպասողներուն իրենց հայրենիքին համար։

Թօկօն եւ Օյաման յաղթեցին ոչ այն պատճառով որ նիւթական պատրաստութիւնը երկարատեւ ու գիտակցօրէն եղած է, ոչ անոր համար որ լաւ զէնք եւ արձակողներ ունին եւ իրենք զարգացած, քաջ, ուժեղ եւ զգոյշ մարդիկ են, այլ անոր համար որ իրենց տրամադրութեան տակ ունին ոչ անգիտակից մարդկային զանգուածներ, այլ այնպիսիներ, որոնք իրենց զինուորական պատրաստութեամբ, իրենց բարոյական յատկութիւններով կապահովցընեն յաջողութիւնը թշնամու դէմ։ Ճարոնացիները ունին կրօնական եւ բարոյական ուժ մը որոնց շնորհիւ անոնց կեանքը կընդունին հայրենիքի փրկութեան միջոց մը։

Ոչ մէկ զօրաբանակին մէջ մահը այնքան ուրախութեամբ չի դիմաւորուիր, որչափ ճարոնականին մէջ։ Ինչ նշանակութիւն ունի հարիւր հազար մարդոց կորուստը հայրենիքի բարիքին համար։ Այս անչօչափելի ուժն է այն գործիքը որուն Թօկօ եւ Օյամա առաւելապէս կը պարտին իրենց յաղթութիւնները եւ Ճարոնիա իր յաղթանակը ներկայ քաղաքակրթութեան մէջ։

Մեծ է, որովհետեւ ոչ մէկ ազգ այսպէս անյուսալի կերպով երեւան եկած չէ իր դրական բարեմասնութիւններով, որոնք կը ստեղծեն մեծ և փայլուն ապագայ։

Թարգմ. Ժուռնալ Տ'Իթալիա

ՆՈՏՕՒ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

„Լը Ժուրնալ" թերթի յայտնի թղթակից Նոտօ հետեւեալը հեռագրած է.

„Ռօժտէնստվէնսկու պարտութիւնից յետոյ, կարելի է ծովային պատերազմը Ռուսիոյ և Ճարոնի միջև վերջացած համարել. արտակարգ դէպքը, որ ներկայանում է Ցուշիմայի ճակատամարտը դեռ խորհրդաւոր կը մնայ. Ամբողջ աշխարհը մնաց զարմացած որ ճարոնական նաւատորմիղը չնչին կորուստով յաղթութիւնը տարաւ։ Անկասկած վերջը կիմանանք պատճառները և մանրամասնութիւնները, որոնք իրենց մէջ պարունակելու են շատ անակնկալներ. Այսուհետեւ ծովային արուեստի մէջ կայ մի կէտ, որի վրա լուրջ ուշադրութիւն պէտք է դարձնել. Ճարոնական նաւատորմիղը 8000 մէթր հեռաւորութիւնից սկսել է ռմբակոծումը, մինչդեռ ռուսները կարող էին դեռ 6000 մէթրին հասած ռմբակոծել, այն էլ ճարոնական հեռաւոր հարուածներից արդէն թուլացած։

Այդ վայրկենից ռուսական նաւատորմիղը պէտք էր ոչնչանար, ինչպէս և մէկ մասը ընկղմվեց, միւսը գերի ընկաւ։

Ներքաստովը, իր ոչ այնքան վնասված նաւատորմիղով անձնատուր է եղել, որովհետեւ տեսել է թէ թշնամու ուժերը շատ են գերազանց։

Բայց որչափ անբացատրելի կէտեր կան դեռ այս սարսափելի պատմութեան մէջ։

∴

„Դէտքը չըկայ պատմելու թէ որչափ խրախու հակառդ, բազմաթիւ զրոյցներ կան ռուսական Արմադայի ոչնչանալու մասին Թօքիոյի մէջ. Սակայն երեւակայականների մէջ կան հիմնաւոր ճշմարտութիւններ. Ռօժտէնստվէնսկու նաւաբաժնի գերիները յայտարարում են որ իրենք բացարձակօրէն համոզուած էին թէ Թօգօին խաբել են և ճարոնական գլխաւոր ուժերը ռուսներին սպասում են հիւսիսային Ցուգարու կամ Լապերուզ նեղուցների մօտ. Ընդհակառակը խարխողը եղաւ Ռօժտէնստվէնսկին և ընկաւ Թօգօյի թակարդը. Ցուշիմայի մօտեցած միջոցին ռուս ծովակալը նկատում է միայն մի քանի ճարոնական նաւերովատաշ դրանում նա մտնում է Կորէայի ծոցը, և ընկնում ճարոնական երկու նաւատորմիղների մէջը, որոնք մինչեւ այդ ժամանակ մեծ խնամքով թագնված էին. Դա արդէն առաջին առաւելութիւնն էր ճա-

---

Ա. ԱՄՖԻՏԵԱՏՐՈՎ

ՎԻԿՏՕՐԻԱ ՊԱՎԼՕՎՆԱ

(Տոնախմբութիւն)

—)o(—

(Գրագէտի յիշողութիւններից. Ամրան արկածներ բաւական տարօրինակ եւ սառակութեան մէջ)

—)o(—

(Թարգմ. ռուսերէնից) 34

Է.

(Շար. նախորդ թւին)

Ի՞նչ էր ինձ զւարճացնում. Ոչինչ, Ի՞նչը տխրեցնում. ոչ մի բան, Ի՞նչ էր հետաքրքրում. ոչինչ, ոչինչ եւ ոչինչ։ Կատարեալ անզգայութիւն. ոչ տխրամած այլ անտարբեր, որը համնում է երբ մարդ սկըսում է հանգստանալ նեարդերի չափազանց յոգնութիւնից։ Բոլորովին դադարեցի տնից դուրս գալ։ Դրամ կար։ Ամբողջ օրերով մեն-մենակ նստում եմ կահաւորված սենեակներում. եթէ մէկը գալիս է լաւ, եթէ ոչ աւելի լաւ։ Հաստատում եմ. ծուլացել եմ, այնպէս որ երբեմն գլուխս սանրել իսկ չեմ ուզում. առաւօտեան ութին եմ վերկենում անկողնից, բայց ճաշի ժամանակ հազիւ եմ լըւացվում. Թրքական դիւան ունէի սենեակումս, ու ամբողջ օրը նրա վրա պարկում. այդպէս, գիրքը քթիս առջեւ, թէյի բաժակը կող քիս մնում։

Այդ միջոցներին գիւղից գալիս է Արինան. հօրաքրոջս կաթւածահար էր եղել. այդ մասին յայտնելու եւ հաղորդում է—իշխանն էլ գիւղ էր վերադարձել եւ կրկին արտասահման մեկնել, ուզում են ամուսնացնել. Օրեասը գայլի պէս ռռնում է իմ մասին, Սաշան բարկութիւնից մի օրիորդի առաջարկութիւն է արել. մերժել են, սկսել է հարբել. եւն այսպիսի նորութիւններ։

Արինան տեսաւ որ այտերս ուռել են, աչքերս ճարպի մէջ կորել. շարունակ պարկում եմ, տեղիցս չեմ շարժվում, չըջազգեստով Աբլօմով եմ դարձել ու մի լաւ գիտելուց յետոյ ասում է.

— Վիկտօրիա դու յղի ես։

Այդպէս էլ եղաւ. այնժամանակ ես հասկացայ. Նոր սկսվող կեանքը իմ մէջ դադրեցրել էր իմ կեանքը իր զարգանալովը –

—Էհ, ի՞նչ պէտք է անես հարցնում է Արինան. կը ծնես, բայց երեխային ո՞ւր պէտք է դնես։

—Կը մեծցնենք։

—Մեզ մօ՞տ։

—Այո, մեզ մօտ։

—Բայց դու, Վիկտօրիա ցնդւլ ե՞ս։ Դեռ դու հազիւ քսան տարեկան ես եւ ուզում ես հաճոյքի զաւակով ամբողջ կեանքդ կաշկանդե՞ս։

—Հապա նեմա գետը չը՞ պէտք է նետե՞նք։

—Նեվան դժուար է. դուք այստեղ այնքան ոստիկաններ ունէք որ. բայց Օնան նետել կարելի է։

Եւ այնպէս անվրդով ու համոզված կերպով արտասանեց այդ խօսքերը, որ ես ամբողջ մարմնով սարսռացի։ Միշտ գիտէի որ Արինան փորձված մարդ է, բայց այստեղ տեսնում եմ որ եթէ ինքը այդպէս չէ արել, պատրաստ է անելու, առանց ո եւ է վարանումի։

—Ոչ, ասում եմ ես. անկարելի է, այդ մարդասպանութիւն է. խիղճս ամբողջ կեանքում կը տանջէ։

—Օհօ.

Սարսափելի կին է Արինան, Ներանում գազան կայ նստած. պաղարիւն, խստասիրտ եւ անհաւատ է։ Նա շատ ծածկամիտ է եւ օտար մարդին դժուար է նրան անկեղծ խօսակցութեան գրաւել։ Իմ մօտ էլ, մեր ընդհանուր ամբողջ կեանքի ընթացքում հազիւ մի քանի անգամ իր սիրտը բացել է, բայց բացվածն էլ սարսափելի էր. ծանր էր գալիս լսելը։ Ես երբեմն կարդացել եմ Բէլինսկու Գոգոլին ուղղած նամակը, ու երբ հասայ ռուս ժողովրդի անաստուածութեան վերաբերող նախադա-

բոնացիների համար։ Սրանց նաւատորմիղը և ուրիշ կողմերով ցոյց տւեց իր առաւելութիւնը՝ իր խուզարկիչ պաշտօնատարութիւնը վաղուց հասկացել էր Րօժէստվէնսկու ծրագիրը. վերջերս Ն. Արեւելքի ջրերը հասնելուց սկսած։ Ճակատամարտը սկսվելու պէս ճաբոնացիները սկսել են մէկը միւսի ետեւից ոչնչացնել ռուս նաւերը իրենց կեդրոնացած կրակը հեռուից և ճշգրտութեամբ թափելով նաւերի գլխին. մինչդեռ ռուսական նաւերի կրակը ցրուած և անճիշդ չնչին արդիւնքներ տուեց։

Ճաբոնական թօրփիլանաւերի քաջ պաշտօնեաները վերջացրին մնացածը։

Լսեցի որ ճաբոնացւոց մեծ ծառայութիւն են մատուցել ընդծովեայ նաւակները, բայց դա դեռ չը հաստատված ենթադրութիւն է։

Հիմա թերթերը հետզհետէ նոր և նոր տեղեկութիւններ են տալիս ճակատամարտի ընթացքի մասին, գժբախտ ռուսների և յաղթական ճաբոնացիների համար։

Բազմաթիւ ձկնորսական նաւեր բազմաթիւ ռուսներ մահուան ճանկերից խլած, բերում են ճաբոնական նաւահանգիստները։ Սրանից աւելի լիակատար պատուհաս չի լինի։ Ոչ միայն ռուսները չեն կարողացել ճաբոնացիների յաղթութիւնը սուղի նստեցնել, այլ և իրենց հակառակորդին կարելիութիւն են տուել նաւատորմիղին աւելացնել մի քանի գեղեցիկ գերված նաւեր։

Հիմա չեմ կարող չը յիշել որ երբ լուր տարածվեց թէ Րօժէստվէնսկին հասել է Ճանխայի մօտերը՝ ինչպէս բոլոր ճաբոնացիները բեխերի տակից ծիծաղում էին։ Երէկ Թօքիօն լուսավառված էր, կազմակերպվեցին մի քանի հայրենասիրական ցոյցեր։ Բայց ճաբոնական ժողովուրդը մի ուժեղ կոնտրոլ ունի իր վրա. նա աւելի տպաւորվ է իր լռութեան մէջ, քան թէ ցոյցերի։ Այլեւս մեր դաշնակիցների համար անօգուտ է նոր նաւեր չինել, եթէ չը բանան նոր դպրոցներ, որպէսզի ստեղծեն նոր մարդիկ և նոր իդէալներ»։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թէհրան, մայիս 10/23

Կարդալով պատուական «Շարժման» թիւ 698-ում «Մերուկ» ստորագրութեամբ նամակը, որի մէջ տեղւոյս ուսուցչական խմբի կազմակերպած «Ոճրագործի ընտանիքը» ներկայացման առթիւ պ. Լրատուն «չէր քաշուել խեղաթիւրելու իրողութիւնը», տողերիս գրողը սկզբում վճռել էր լռել ու անցնել. համոզված լինելով, որ լռութիւնը համաձայնութեան նշան լինելուց առաջ եւ «արհամարհանքի» նշան է... Սակայն ի նկատի առնելով այն հանգամանքը, որ պ. Լրատուն-առաջնորդուելով լռութիւնը լոկ համաձայնութեան նշան լինելու սխալ ըմբռնումով—եւ ապագայում ասպարէզ կը գայ փաստերի նմանօրինակ յեղաշրջմամբ, միանգամայն ի չարը գործադրելով թէ մամուլի բարձր վստահութիւնը եւ թէ ընթերցողի բարի հաւատը, ես—որպէս մասնակցող նոյն ներկայացման—աւելորդ չեմ համարում ասել հետեւեալը:

Նախ եւ առաջ յիշեցնելով պ. Լրատուին, որ «անկեղծութիւնը» պիտի լինի գրողի առաջին ու վերջին պայմանը—այլապէս գրողը կը կնքուի «մրոտող» անպատուաբեր անունով—կաւելացնեմ. Առաջին—«Ոճրագործի ընտանիքը» խաղալով, Թէհրանի ուսուցչական խումբը եւ նորա հետ մասնակցողները, երբէք յաւակնութիւն չեն ունեցել, ինչպէս Լրատուն է գրուատում, ոչ «ողբերգակների» հռչակ վայելելու, և ոչ էլ «հաւատացած որ հէնց նոր են եկել Պետերբուրգի մեծ թատրոնի բեմից ու վազել Թէհրան...» Ուսուցչական խումբը այդ ներկայացմամբ բացի տեղական դպրոցներին նիւթապէս օգնելու նպատակից, ցանկացել է եւ տալ թէհրանի հայ հասարակութեան մի «կարգին ներկայացում»... Ինչ վերաբերում է որքան յաջողութեան, այդ մասին խօսել կարող է միայն «անկեղծութիւնը» որը դժբաղդաբար չատ խորթ ու անհասկանալի է Թէհրանում գտնուող մի շարք «ծերուկների», որոնց համար մի դէմք միայն կայ,—հալածել ում կարելի է: Երկրորդ—մեզ բոլորովին չի զարմացնում երբ լսում ենք, որ մէկը անձնական չահերի տեսակէտից, նեղ ու մոլի կուսակցական ակնոցների ետեւից նայելով ոչ միայն հեզութեան փոխարէն «հպարտութիւն ու ինքնահաւանութիւն» է գտնում մարդկանց մէջ, այլ և «ճոխ դասարկութիւն» այնտեղ, որտեղ հազիւ մի քանի աթոռներ էին պակաս. Երրորդ— Պ. Լրատուին ինչպէս երեւում է չափազանց անհանգստութիւն է պատճառել «բարեհաճ մասնակցութեամբ» բառերը, որ եւ ամփոփել է չակերտների մէջ... Բարեհաճ մասնակցութեամբ է եղել տիկ. Իսզաբեր Վարդանեանի, որ միակ կանացի ոյժն է ներկայացումների ժամանակ, իսկ ստացած վարձատրութիւնը՝ շնորհակալիքի ու խրախուսանքի փոխարէն—հալածանք ու արհամարհանք... Սակայն յարգելի տիկինը այդպիսի չատ և չատ չակերտային տոներ է անցկացրել իւր գործունէութեան ընթացքում... Նա ոյժ է՝ այն էլ գնահատելի—ոչ միայն ներկայացումների ժամանակ այլ եւ ուրիշ «ասպարէզներում»... Ուրեմն, թող թաղնուած «ծերուկները» առանց եւս չվրդովուեն թէ կրկնելու լինենք, որ այո՛, «Ոճրագործի ընտանիքը» տեղի ունեցաւ ոչ թէ բարեհաճ, այլ «ամենաբարեհաճ» մասնակցութեամբ տիկ. Իսզաբեր Վարդանեանի։

Ներկայ հարցի առթիւ ընդ միշտ վերջացնելով ասելիքս, տողերիս գրողը պ. Լրատուի նման չի թագնուում զանազան ծածկանունների տակ։

ԱՐԱՄ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

«Լը Մաթէն»ի Թերթի Բեթերսպուրկի թղթակիցը կը հաղորդէ որ պաշտօնական շրջանակներու մէջ գտնուած է բազմաթիւ մարդիկ որոնք կուսակից են պատերազմը շարունակելուն եւ կը հայհոյեն պատերազմի դէմ գրող թերթերը եւ կը յայտարարեն.

«Հաշտութիւն ուզենք. Եթէ Ֆրանսան այդ կուզէ, այդ անոր համար է որ այսօր անոր միլիոնները տեղաւորուած են Ռուսիոյ մէջ։ Ֆրանսան կը տեսնայ որ այլեւս Ռուսիոյ ուժին վրայ չի կրնար յոյս ունենալ, կաշխատի կանգնիլ։ Պատերազ'մը կրնայ մեծ հարուած տալ կայսրութեան դրամական գործառնութիւններուն, ուրեմն եւ ֆրանսական շահերուն։»

Միւս կողմէն ալ պատերազմին հակառակորդները հաշտութեան մասին եղած ամէն մէկ լուր մեծ ուրախութեամբ կընդունին։ Ամէնքն ալ համաձայն են որ ազգային ժողովը գումարուի եւ այդ խնդրին լուծումը անոր յանձնուի։

* * *

Ամերիկայի նախագահը չատ անկեղծ խօսակցութիւն մը ունեցած է ռուս դեսպան Կասինիի հետ եւ յայտարարած է «պատերազմին շարունակութիւնը պիտի զօրեղացնէ ճաբոնի պահանջկոտութիւնը, որովհետեւ կերեւի որ Ռուսիան պատերազմին մէջ չպիտի կարենայ գերակշռող դիրք ստանալ. Կառավարութեան յայտնի չեն ճաբոնական պահանջները»:

Դեսպանը յայտարարած է որ Ռուսիա տրամադրութիւն ունի պատերազմը շարունակել, որովհետեւ վայրկեանը հաշտութեան մասին բանակցելու համար նպաստաւոր չէ, երկրորդ՝ որ Ռուսիա սպասելով բան մը չպիտի կորսնցնէ. Ռուսիան իր հողէն բան մը կորսնցուցած չէ որ հաշտութիւն ուզէ։

*

Թօքիօյէն «Սթանտարտ»ի կը հաղորդեն որ ճաբոնացիք հաշտութեան մասին կը լռեն, որ եւ կապացուցանէ թէ Վլատիվօսթօքը չը գրաւած այդ խնդիրով չի պիտի զբաղին։

* *

սութեան կանգ առայ ու մտածեցի։ Այդ ճիշդ չէ։ Բայց վերջը գլխի ընկայ. բայց իմ Արինաս. ի՞նչի է հաւատում նա ինչից է վախենում. ոչ Աստծուց եւ ոչ սատանայից։ Միայն դրանով չէ պարծենում, պերճախօսութիւններ չէ անում. լռիկ ապրում է։ Սակայն այդ ներքին, լուռ բացասութիւն է, ինքն իր մէջ գոցված, վճռված եւ անսահման բացասութիւն։

Դուք ժողովրդի մէջ հանդիպել էք ժպիրհ սրբապիղծների։ Արինան այդ չէ. Նրանք յուզվող են կրքոտ, և սրբապղծութեան միջոցին յանկարծ փորձվում են մտածել թէ հետեւանքը ինչ կը լինի։ Յանկարծ կրակ կիջնի կը լափէ. հրեշտակապետ միքայէլը սրով կը գայ եւ ես, չը հաւատացող Թովմաս, երեսի վրայ կընկնեմ, կը զղջամ, ամեն բանի կը հաւատամ և Աստուած կը ներէ ու արքայութիւն կերթամ: Ահա այդպէս են ռուս սրբապիղծները. բայց իմ լոյս Արինայիս այդ տեսակ ոչ մի փորձեր պէտք չեն. Նա պարզապէս այդ տեսակ հարցերը իր գլխից մըշտապէս վանել է։ Հաւատում է միայն մարմին, սիրում է միայն մարմինը եւ հոգին գրեթէ իբրեւ չոգի է ընդունում. երկնային ու կաւէ ձագը նրա համար միեւնոյն բանն են։ Արինան անտարբեր է եւ ամեն բան արհամարում է։ Ո եւ է զգացումի հետ հաշիւ ունենալ, բացի իր չահից եւ բաւականութիւնից, նա զրօ է համարում։ Ով իր բաւականութեան համար է ապրում Արինայի աչքում մարդ է, մնացածները ոչնչութիւն են, աղբ։ Իր տեսակի մէջ մէկ հատիկ է։ Պատմեցէք նրան ճարպիկ չարլատանութեան պատմութիւն, եւ եթէ յաջող է, Արինայի համակրութիւնը չարլատանի կողմը կը լինի։ Ահա Արինայի օրէնքը. կամեցայ եւ կարողացայ։ Նա ոչ ոքի ստոր չէ անւանում. Նրա կարծիքով բոլոր անյաջողակ ստորներին պէտք է արհամարել ոչ թէ իրենց տրամադրութիւնների այլ անկարողութեան համար։ Ամեն մի մեղաւոր խելացի կտրիճութիւն նրա համար հիացման նիւթ է. Գիտէ՞ք ես Արինայի համակրութիւնը վերջնապէս գրաւեցի նրանով որ ահագին բանակ սիրուն, գեղեցիկ երկրպագուների քթերից բռնած խաղացնելով. Աֆանասիչի հետ կապվեցի։ Արկածի ժպիրհութիւնը, հոտկասութեան լրբութիւնը նրան չատ հաճելի է եղել։

Մանաւանդ որ Արինան տղամարդկանց առհասարակ հանդուրժել չէ կարողանում եւ նրանց յիմար կացութեան մէջ տեսնելու սիրահար է. ու մինչեւ օրս էլ սիրեկաններ է գտնում եւ տեսնէք թէ ինչպէս վարում է նրանց. ծպտուն հանել չեն կարողանում մօտը. չան պէս աչքերի մէջն են նայում։ Տիրող, լպիրշ եւ անամօթ է։ Ուղիղ ռուս այն կինը, որ 70 դարձվածք է գտնում մինչեւ վառարանի վրայից իջնելը։ Ամեն ջըրից չոր դուրս կը գայ, ու վերջը կը ծաղրէ: Մարդկանց առջեւ պատժի վախը ցոյց է տալիս եւ ամօթ կը համարէ, բայց իր առջեւ ոչ ամօթ եւ ոչ վախ։ Բարոյականութեան կատարեալ ոչնչացում: Դալ ու կէս առաջ նրանից լաւ ջառու դուրս կը գար:

—Խիստ էք դատում, ասեցի ես. մինչդեռ որչափ նկատել եմ, ընդհակառակը նա ձեզ պաշտում է։

Վիկտորիան գլխով համաձայնեց և շարունակեց.

—Սիրում է, անհոգութեամբ հաստատեց. Նոյն իսկ որոշ զոհողութիւններ պատրաստ է ինձ համար, եթէ պէտքը գար։ Ո՞րտեղից է այդ ըզգացմունքը ինձ համար. միշտ հանելուկ է մնացել. որովհետեւ միայն ինձ է որ սիրում է. Իր զաւակ Վանիչկայի հանդէպ նոյնչափ անտարբեր է որչափ այն աքլորի. որը զբօսնում է ցանկապատի ետեւում. Թերեւս գոյութիւն ունի մի գաղտնի հոգեբանական օրէնք որի համաձայն ամենախիստ մարդն իսկ գոնէ մի սիրելի էակ պէտք է ունենայ, մի կենդանի բանկ, որի մէջ պէտք է տեղաւորէ իր բոլոր քնքուշ զգացմունքները եւ ձգտումները եւ այնուհետեւ ամբողջ աշխարհի համար ոչինչ, ազատ խղճով. մերկ անպիտան.

(Շարունակելի)

Ֆրանսայի ծերակոյտական տ'Էստուռնէլ տը Գոնսթան ազգային ժողովի միջազգային միջնորդ դատարանի կուսակից երեսփոխաններուն պետը, իր կուսակիցները ժողովի հրաւիրած է քննեն այն որոշումը, որով կոչ կընէ Ֆրանսայի կառավարութեան Անգլիոյ հետ համաձայնելով Ռուսիոյ եւ Ճաբոնի հաշտութեան հրաւիրեն։

* * *

Նախյօդուածով մը «Թան» լրագիրը կը բէէ նպաստաւոր պայմանները հաշտութեան ատեն, Ցուշիմայի ճակատամարտէն վերջը։ Նախ թերթը կը յայտարարէ որ Ռուսիոյ իրական շահերը աչքի առջեւ ունենալով նախապէս պէտք է յայտնել որ եթէ Ռուսիա որոշէ անպատճառ պատերազմը շարունակել. կրնայ։

Կարեւորը այն չէ որ գիտնանք թէ Ռուսիա կրնայ շարունակել, այլ այն է թէ պատճառ մը ունի՞ շարունակելու կամ թէ շարունակումը կրնայ փոխել պատերազմին ելքը։

Աչքի առջեւ ունենալով որ Ռուսիա առանց նաւատորմիղի չի պիտի կարենայ ետ գրաւել Բորթ Արթուրը միւս կողմէն որ ռուսները ժամանակակից պատերազմի համար անպէտք ելան, ու այդ պակասութիւնները կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ չեն կրնար շտկուիլ, ուզած չուզած պիտի ստիպուին մտածել որ Ճաբոնիա իր գերազանցութիւնը պիտի պահպանէ։

Այս պայմաններու մէջ, մանաւանդ նկատի առնելով որ Ռուսիա ուրիշ տեղեր ալ շահեր ունի և ներքին տագնապը չի պիտի վերջանայ նախ քան հաշտութեան կնքուիլը Ռուսիոյ համար աւելի լաւ է հաշտութեան բանակցութիւններու մտնալ։

Ճաբոնիա ծանր պայմաններ պիտի առաջարկէ եղեր, բայց միթէ վերջը միեւնոյն պահանջները պիտի մնան։

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Անցեալ կիրակի ըլ նայելով թերթերու մէջ տպուած հրաւիրագրին, եկեղեցիին բակը շատ չնչին բազմութիւն մը մնաց հետաքրքրուելու առաջնորդական խնդրով, մնացածին ալ երկու երրորդը կիներ ու մանուկներ էին։

Վառնայի այն դասակարգը որը պիտի կարենար իր տրամադրութիւնները յայտնել առաջնորդին տրուելիք ծախքերու համար, բոլորովին կը բացակայէր։

Նորեկ տէրտէրի և Գուրպէթեանի ատենախօսութիւններէն վերջ սկսան ընտրել յանձնախումբ մը որի պարտականութիւնը պիտի ըլլայ խորհելու եւ միջոցներ ձեռք առնելու առաջնորդի խնդիրը դրական կերպով լուծելու համար։

Այդ յանձնախմբին անդամներ ընտրված են՝

Տ. Վահրամ քհն. Մսրլեան
Տիար Տօքթ. Խորոսեան
Սարգիս Բիւրտեան
Յակոբ Թօսպըլըգեան
Փիլիպոս Հալաճեան
Յակոբ Գուրպէթեան
Արշամ Փանճեան

Կը ցաւինք որ Վառնայի հայ հասարակութիւնըայնքան անտարբեր գտնուեցաւ դէպի այս գործը որ համագումար սարգողները պարտաւորուեցան կիներու և մանուկներու ներկայութիւնը եւս ի նկատի առնել։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Վեչերնա Բօշթա» թերթը կը հաղորդէ թէ յայտնի հայ դերասան Կարապետ Գալֆաեան Ֆիլիպէ հասեր է և մտադրութիւն ունի երեւնալ պուլկարական բեմին վրայ։

Սօֆիայի ուսանողական խառնակութիւնները դադրած կը համարուին։ Համալսարանը մինչ եկող ուսանողական տարին գոցուելու որոշումը տրուելէն յետոյ ուսանողները իրենց տները վերադարձեր են, իսկ արտաքսուածներու մէկ զգալի մասը ար տասահման անցեր է ուսումը շարունակելու համար։

—Իշխանը ներկայ եղեր է Գերմանիոյ գահաժառանգի ամուսնութեան հանդէսին։ Վիլհէլմ կայսրը շատ սիրով ընդունած է Իշխանը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Մայիս 26ին Պոլսէն կը հեռագրեն որ Ռուս եւ Աւստրիական գեսպանները Բ. Դռնէն պահանջած են եռանդուն միջոցներ ձեռք առնել ալպանական շարժումները ճնշելու համար։

— Քարափներուն խնդիրը դեռ վերջացած չէ, որովհետեւ մասնաւոր հօղեր ծախելու և վարձու տալու մասին վէճոր ծագած են։ Այդ պատճառով թուրք փոխառութիւնը պիտի ուշանայ։

Ռ Ո Ւ Ս Ի Ա

Պետութեան պաշտօնական թերթը կը հաղորդէ որ նախարարական խորհուրդը սկսած է քննել Պուլիկինի երեսփոխանական ժողով հրաւիրելու առաջարկը։

— Նախարարական խորհուրդը ծրագիր մը մշակած է որու համեմատ ցարը հրովարտակ պիտի հանէ ժողովրդեան ներկայացուցիչներ հրաւիրելու առաջարկելու համար պատերազմը շարունակելու կամ դադրեցնելու խնդիրը։

— Կառավարական շրջանակները մեծ յուզման մէջ են ըլլալիք փոփոխութիւններու տեսարանի առջեւ։

Դրականօրէնըէն կը պնդուի որ Ուիթէ պիտի կարգուի Գանձլեր երկրին ելեւմուտքը և արտաքին գործերը վարելու իշխանութեամբ։

ՖՐԱՆՍԱ

Տէլքասէ հրաժարած է արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնէն։

Շվէտ Նորվէկիա

Քրիստիանիայէն մայիս 26ին կը հեռագրեն թէ Նորվէկիան յարաբերութիւնները խզեց Շվէտէն։ Ազգային ժողովը ժամանակաւոր կառավարութիւն է կազմեր եւ Օսկար թագաւորէն կը խնդրէ Պերնատովա ընտանիքէն իշխան մը ղրկէ Նորվէկիա։

Օսկար թագաւորը պաշտօնապէս բողոքեր է այդ որոշման դէմ։

ՌՈՒՍՕ—ՃԱԲՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

— Բեթերսպուրկէն կը հեռագրեն որ ցարը իր Բարիզի և Վաշինկթոնի դեսպաններուն հրամայած է Ամերիկեան և Ֆրանսական կառավարութեանց խնդրեն որ բարեհաճին հասկնալ Ճաբոնի հաշտութեան պայմանները։

— Ռուսական երեք զրահաւորներ ապաստաներ են Մանիլա։ Միացեալ Նահանգներու նախագահը պահանջած է որ կամ 24 ժամուան մէջ հեռանան, կամ թէ զինաթափ ըլլան։

—Ռուսական պաշտօնական տեղեկութիւններն ալ կը հաստատեն մինչեւ օրս ստացուած տեղեկութիւնները Ցուշիմայի ճակատամարտի մասին։

—Ռուս գերուած զրահաւորներէն երկուքը որոնք շատ քիչ վընասուած էին ճակատամարտի ատեն, արդէն ճաբոնայիններու կողմէ կը գործածուին։

—Թօքիոյէ կը հաղորդեն որ ամիրալ Ռօժտէնստվէնսկի երեք ամսուան ընթացքի մէջ կառողջանայ. վիրաւորուած է քանի մը տեղերէ։

—Ճաբոն ժողովուրդը կը պահանջէ ի յիշատակ Թօկօյի յաղթութեան մեծ փարոս մը շինուի ճակատամարտ եղած տեղին ափին վրայ։

—

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ

Սօպրանիէի Ժ Գ. նստին մէջ ընդունուած այս նոր կանոնագիրը մեծ մասամբ յեղաշրջած է նախորդ օրէնքները։ Մեր ազգայինները առհասարակ, մանաւանդ գիւղի խանութպանները ու արհեստաւորները չեն գիտեր այդ օրէնքները ու միշտ ալ կը վնասուին, տուրք մը երկու անգամ կը վճարեն կամ աւելորդ տեղը տուգանք կուտան առանց պաշտօնական ապօրինութեան դէմ բողոքելու։

Ուստի այդ կարգի ազգայիններու ծառայութիւն մը մատուցանելու համար, այս անգամ հայերէնի թարգմանելով հրատարակեցինք այդ կարեւոր օրէնքները։ Մեր հրատարակած տետրակը գրպանը ունեցողը ոչ մէկ պաշտօնեայէ չի խաբուիր, կը գիտնայ թէ ե՞րբ կամ որո՞ւ պիտի վճարէ տուրքը. տուգանք պիտի տայ թէ ոչ եւ որչափ եւն։ Ոչինչ գումարի մը համար ազահութիւն չընողը տասնեակ ֆրանքներ պիտի շահի ապահովապէս եւ ուրիշներու ալ պատճառ պիտի ըլլայ որ շահին։

Կը հրաւիրենք մեր ազգայինները որ օգտուին առիթէն։

Լեզուն շատ պարզ է, եւ կարեւոր տեղերը Պուլկարերէնը կամ տաճկերէնն ալ տպուած է։

Գին 20 սանթիմ փոսթի ծախքով 25 Դրամի փոխարէն 5 սանթիմնոց նամականիշ ալ կընդունուի։

Դիմել Օնիկ Բալսեղեանի «Արեւելեան տպարան»։

ԱԶԴ

Աղքատ. Ընկեր. Գործ. Ժողովս կուգայ հրապարակաւ յայտարարել թէ Ընկերութեանս ի նպաստ սկսած է գանձանակ մը շրջաբերել հաւաքիչ պ. Հ. Քիւփչեանի ձեռամբ. եւ կը խնդրէ որ ամեն անհատ անխտրօրէն մասնակցի սոյն բարենպատակ գործին որուն համար կանխաւ մեր շնորհակալիքը։

Այս առթիւ նաեւ կուգայ խնդրել այն այգոյ ազգայիններէն, որոնք ինքնաբերաբար փափաքած են ընկերութեանս ամսական վճարում մը ընել, հաճին ըստ առաջնոյն վճարել հաւաքչին, ստանալով իրենց ընկալագրերը, որպէս զի Գործ. Ժողովս կարենայ միշտ նպաստել իրեն դիմող աղքատները։

Ի դիմաց Աղքատ. Ընկեր.
Ատենադպիր Ատենապետ
Յ. Աղապլար Մ. Գարագաշեան

Շումլայի «Պետօ Պուլկարացի» ընթերցարանին մէջ կը ծախուի Հայ Ցեղ. Դաշնակցութեան բարձրաքանդակ ոսկեզօծ զինանշանը գաճէ խիստ շքեղ պատրաստուած 49—43 սն. մեծութեամբ, Արձանագործ Պ. Խորէն Փափազեանէ, որ գեղարուեստական գնահատելի գործ մըն է։

Կարժէ որ ամեն հայ ու Դաշնակցական ընկեր ունենայ ան իր սենեակին մէջ։

Գինն է 10 ֆրանք կանխիկ, դիմել Շումլայի „Պետօ-Պուլկարացի" ընթերցարանի վարչութեան։

Печатница „Взаимность" Варна